

Inga bevis för att BSE-smitta kan överföras till människor via nötkött

– Debatten om nötkött och risken för att människor skulle kunna smittas med bovin spongiform encefalopati (BSE) har fått starka övertoner. Det finns inte någon smittfara med svenskt kött. När det gäller det engelska köttet får man avvakta den brittiska expertkommitténs slutliga utlåtande. Det säger docent Monica Grandien i en kommentar till debatten om »galna ko-sjukan».

Livsmedelsverket fattade den 22 mars beslutet att stoppa all import av nötkött från Storbritannien och Nordirland. Det brittiska kött som redan finns i Sverige får inte säljas, och all hantering och beredning förbjöds. Beslutet gäller tills vidare.

Enligt Livsmedelsverkets kommuniké genomförs importstoppet som en extra försiktighetsåtgärd. Anledningen är att den brittiska regeringens experter bedömt att man inte kan utesluta ett samband mellan bovin spongiform encefalopati (BSE) och överföring till människor av ett atypiskt smittämne som skulle kunna leda till Creutzfeldt-Jakobs sjukdom (CJD).

Från 1986 till 1995 har det inträffat mer än 160 000 fall av BSE hos nötkreatur i Storbritannien, vilket visats bero på att kraftfoder till nötkreatur innehållit smittsamt kadavernmjöl. Kraftfoder med kadavernmjöl är förbjudet i Sverige sedan 1986. Livsmedelsverket poängterar vidare att det i Sverige inte finns några fall av BSE hos nötkreatur. Inte heller har man till Sverige importerat det kraftfoder som orsakat det engelska utbrottet av BSE.

CJD förekommer i Sverige i samma, mycket begränsade omfattning som i andra länder i världen inklusive Storbritannien. Under 1990-talet har 6–13 svenskar drabbats av CJD varje år. Internationellt är den genomsnittliga incidensen ett fall per miljon människor.

Okänt sjukdomsmönster hos oväntat unga CJD-fall

Docent Monica Grandien, konsult i klinisk virologi vid Smittskyddsinstitutet, Stockholm, säger till Läkartidningen att den brittiska regeringens expertgrupp för spongiform encefalopati nyli-

gen har identifierat ett hittills okänt sjukdomsmönster hos en grupp om tio CJD-patienter. Den senaste tidens dramatiska debatt är till stor del relaterad till just dessa patienter.

– De tio hade ingen känd gemensam riskfaktor, men alla hade insjuknat i CJD i en betydligt yngre ålder än vad som kunnat förväntas.

– Patienternas medelålder var 27,5 år, medan medelåldern bland nyupptäckta fall av CJD brukar vara över 60 år. Dessutom var deras sjukdomsförlopp något längre än för sedvanlig CJD. Patologisk undersökning av hjärna visade större amyloida plack än vad som brukar förekomma vid CJD.

– Man har dock inte kunnat leda i bevis att dessa fall verkligen orsakats av BSE-smitta, men man har heller inte kunnat utesluta detta. I denna svårtolkade motsats ryms dagsdebattens dilemma i ett nötskal.

Monica Grandien påpekar att det dock även kan vara så att man har hittat det avvikande sjukdomsmönstret just på grund av den intensiva övervakning som tillämpas i England sedan två år tillbaka.

Är oron motiverad?

Efter redovisningen av de tio CJD-fallen, med nya kliniska särdrag, har oron föratt BSE skulle kunna överföras till människor ökat. I massmedierna är debatten just nu mycket högt uppskruvad.

Hur motiverad är denna oro ur ett svenskt konsumentperspektiv? Finns det över huvud taget några fakta som talar för att de tio fallen i England har samband med BSE? Och vad bör svenska läkare svara patienter som är oroliga för att nötkött kan vara farligt?

– Personligen tycker jag att det är mycket svårt att kunna säga att det finns något samband av den art som diskuteras. Vi måste i första hand avvakta och låta engelska experter ytterligare belysa vad som har hänt i Storbritannien, kommenterar Monica Grandien.

– Om man håller sig till kända fakta, så är det helt klart, visat i djurexperiment, att mjölk och mjölkprodukter liksom rent nötkött inte överför smittan.

Parallell till kuru

Monica Grandien säger att dagsdebatten, i viss principiell mening påminner om situationen när sjukdomen kuru

var aktuell på Nya Guinea. Kuru är en CJD-liknande sjukdom som överfördes genom rituell kannibalism.

– Urinvånare åt sina sjuka döda. Män och krigare åt det rena köttet, medan kvinnor och barn fick äta bl a hjärnan. Och vi vet säkert att det sedan var mest kvinnor och barn som fick kuru, medan de flesta männen klarade sig. Kannibalism förbjöds 1958 och sjukdomen försvann.

Det är likadant när det gäller BSE hos kor. Djuren har smittats på grund av kraftfoder som innehöll det mycket smittsamma hjärnmaterialet från döda djur (får och ko). Kor smittar inte varandra.

Avvakta fortsatt rapportering

– Vi skall nu i första hand avvakta den engelska expertkommitténs fortsatta rapporter. Det är möjligt att kommittén tycker att det är överdrivet att sluta äta rent nötkött på grund av det som visats hittills.

Monica Grandien betonar att debatten om BSE nu uteslutande berör engelskt nötkött.

– Det finns ingen fara med svenskt kött. Det är fel med generaliserande omdömen som utmålar konsumtion av nötkött som en potentiell hälsorisk i största allmänhet. Sannolikt kommer vi att kunna äta även brittiskt nötkött när vissa kontrollåtgärder har genomförts i England, förhoppningsvis utan att någon större slakt av nötboskap behövs, förtydligar Monica Grandien.

Bo Lennholm

*

Sjukdomsgruppen spongiforma encefalopatier, det atypiska smittämne som förknippas med sjukdomarna och bakgrunden till »galna ko-sjukan» har belysts bl a i Läkartidningen 1982; 79: 2856-8, 1985; 82: 4593-8 och 1990; 87: 2361-4.

Stanley B Prusiner, som för smittämnet myntade begreppet prioner, har sammanfattat aktuell kunskap i kapitel 29 i den nyligen publicerade tredje upplagan av Fields Virology, Volym 2 (Philadelphia, New York: Lippincott-Raven, 1996).